

FRÅGOR FÖR DAGEN

1. **Ekonomiska spörsmål i krigstid** af *Emil Schybergson*. 1 mk.
2. **Hvarför? och Huru?** Världskrigets förhistoria och förutsättningar af *Eirik Hornborg*. 1: 35.
3. **Våra provinsialismer** af *Hugo Bergroth*. 80 p.
4. **Ekonomiska spörsmål i krigstid** af *Emil Schybergson*. Andra samlingen. 1 mk.
5. **Torparfrågan** af *Emil Schybergson*. 50 p.
6. **De nya författarna** af *Olaf Homén*. 1: 90.
7. **Hvarför måste vi äta? Huru mycket näring behöva vi dagligen? Våra vanligare födoämnnens näringsvärde och prisbillighet** af *Georg von Wendt*. 1: 50.
8. **Ekonomiska spörsmål i krigstid** af *Emil Schybergson*. Tredje samlingen. 1 mk.
9. **Förslag till statsförfattning för Finland** af *Arvid Neovius*. 1: 50.
10. **Själfständig lifsmedelspolitik** af *V. F. Johanson*. 2 mk.
11. **De främmande folken i Ryssland**. Deras frihetskraf af *Ragnar Numelin*. 2 mk.
12. **Oafhångighet eller fortsatt förtryck** af *Hj. J. Procopé*. 3 mk.
13. **Anteckningar under krigstiden** af *Emil Schybergson*. 1: 75.
14. **Brytningstid**. Bolschevikkriget i Finland 1918; dess förutsättningar, orsaker och betydelse af *Eirik Hornborg*. 3 mk.
15. **Republik eller konungadöme?** af *Johannes Hedengren*. 1: 75.
16. **Framtidsuppgifter** af *Axel Lille*. 2: 50.

HOLGER SCHILDTS FÖRLAG
HELSINGFORS

FRÅGOR FÖR DAGEN

16.

FRAMTIDSUPPGIFTER

AF

AXEL LILLE

HELSINGFORS 1918, HOLGER SCHILDTS FÖRLAG

Pris 2: 50

FRÅGOR FÖR DAGEN
SKRIFTER, UTGIFNA PÅ **HOLGER SCHILDTS FÖRLAG**
XVI

FRAMTIDSUPPGIFTER

AF

AXEL LILLE

HELSINGFORS 1918

FRAMTIDSSUPPGIFTER

FRAMTIDSSUPPGIFTER
XVI

FRAMTIDSSUPPGIFTER

HELSINGFORS 1918
SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI

Framtidsuppgifter.

I.

Inbördeskrigets orsaker.

Mänskligheten har under världskriget druckit djupt ur lidandets bägare. Men om det funnits ett folk, som djupare än andra fått tömma dess sista bottensats, så har det för visso varit vårt. Att gjuta sitt blod i öppen strid mot en yttre fiende kan kasta glans äfven öfver ett litet folk, som trädt upp till försvar för rätt och frihet; kan blifva anledningen till en inre lyftning och storhet, som mätes med andra värden än antalet af de miljoner inbyggare det räknar. Men att dränka sin frihet i medborgarblod och låta sina framtidsutsikter för generationer förmörkas af brödratets slagskugga, detta är att tömma bottensatsen i den bägare det pågående världskriget bräddat så full af lidanden för hela vårt släkte.

Ofattligt synes det för oss, som undgått att träffas af de yttre stridernas gissel, att det just skulle blifva Finlands folk, som komme att drabbas af kriget i dess råaste, mest förnedrande form. Lång var vårt lidandes historia. I tjugutunga år ha vi kämpat om rätten till fri nationell och politisk utveckling. Våra vapen voro vår lag och vår för-

måga att bära de lidanden våldet pålade oss för vår trohet i kampen mot dess ingrepp i vår rättsordning och vår personliga okränkbarhet. Så föll friheten oss i famnen såsom en mogen frukt utan att vi direkte behöft offra en droppe blod för att vinna henne. Men just i frihetens ögonblick, då Finland stod i begrepp att såsom ett själfständigt led taga plats i raden af de suveräna nationerna, höjde inbördeskrigets demon sin röda brandfackla. Vår blanka sköld har fläckats af medborgarblod, gjutet i inbördes strider, och vårt skuldbelastade släkte har lämnat åt en följande generation det tyngande arvet att uppgöra slutlikviden i vårt nationella konkursbo så att åtminstone något återstår oss för ett anständigt framtida lif såsom själfbestämmande folk.

Man frågar efter orsakerna till att just vi skulle drabbas af den olycka och skam, som äro oskiljaktiga från ett krig, däri broder kämpar mot broder. Orsakerna ligga såväl inom oss själfva som utom oss. I främsta rummet väl hos oss själfva. För öfrigt bör icke förgätas att dessa ofta äro så nära sammanlänkade med hvarandra, att det blir svårt att på hvarje punkt iakttaga särskillnaden. Vår nära ställning till Ryssland och styrkan af inflytelserna därifrån på vårt inre lif har gjort att det icke alltid är lätt att se hvar orsakskedjan löper inom eller utom våra gränser.

Det var sent socialdemokratien fattade fast fot i vårt land. Då jag för fyrtio år sedan i Leipzig hade ett samtal med Bebel, frågade han mig: „Huru står det till med socialdemokratien i Finland?“ Jag kunde då sanningsenligt svara honom, att denna här ännu icke fått fast fot. Han yttrade

då: „Ni befinna eder på efterkälken, men er tid kommer nog.“ Och han har fått rätt. Socialdemokratien, för hvilken marken bereds af den fennomanska pressen med dess hets mot den svenska bildade klassen, kom i slutet af förra seklet till vårt samhälle, som stod oförberedt på dess ankomst och i stort sedt okunnigt om hela denna rörelse, dess mål och medel. Vi lefde då ännu i ett själfbedrägeri, för hvilket vi först med storstrejken 1905 skulle få öppna ögon. Vår industri stod i början af sin utveckling. Arbetarbefolkningen hade tåligt burit tretton till fjorton timmars arbetsdag, låg aflöning och dåliga bostadsförhållanden såväl hvad industriarbetaren i städerna som jordbruksarbetaren på landet beträffar. Med dess upplysning var det illa beställt. I folkrepresentationen hade arbetarbefolkningen intet att säga. Den sociala lagstiftningen, afseende arbetarskyddet i ordets omfattande bemärkelse, låg fullständigt i sin linda. Men i den fromma tron att vi voro ett af Europas mest demokratiska länder, såg man icke och ville man icke se det här rådande svalget mellan samhällsklasserna, hvilket ställde dem i det närmaste såsom fullständiga främlingar för hvarandra.

Redan de första ofärdsåren skulle dock lära oss att icke allt var så väl beställt i detta goda land som vi älskat att tänka oss. För de bobrikoffska agenternas lockelser med delning af jorden föll den talrika lösa landtbefolkningens skaror offer i stor skala. Vi skulle så godt som glömt att en sådan befolkning alls fanns till, om icke hungeråren då och då erinrat oss därom. Denna befolkning längtade efter jord, medan samhället i stort sedt slog döförat till för denna

hunger. De besuttna klasserna begynte först med olycks-åren få öppna ögon för hvad deras frid tillhörde. Folkbildningsarbetet och egnahems-frågan togos då såsom de främsta på dagordningen. Men ofärdsåren hade sin gång tills den ryska revolutionen och storstrejken 1905 satte vår arbetarbefolkning i rörelse. Denna tilltvingade sig representationsreformen med den allmänna och lika rösträtten för män och kvinnor år 1906. Därmed fick arbetarrörelsen i vårt land blodad tand och under socialdemokratiens röda fana har denna rörelse sedermera fortgått.

Vårt land har gifvit det bästa exempel på huru det måste gå då okunniga massor i ett socialt efterblifvet samhälle föras fram i socialdemokratiens tecken af halfbildade och samvetslösa ledare. Man far säkert icke vilse, om man hos ledningen söker själfva grundorsaken till den socialdemokratiska rörelsens missriktning hos oss. För den hvilken såsom jag varit tvungen af yrket att år efter år, dag för dag följa med arbetarpartiets ledande organ i hufvudstaden, är det uppenbart att den skörd, som nu bärgas af partiet och hela vårt folk, icke kunde blifva annan än den blifvit. Skörden måste utmyнна i medborgarkrig och brodermord såsom den yttersta frukten af den säd som blifvit sådd. Det sociala missnöjet, hvartill samhället i sin helhet bar sin goda anpart, hade väl uppluckrat marken. I den sålunda förberedda jordmånen såddes af de socialdemokratiska tidningarna och partiets agitatorer i ett rätt och het-sande språk det bittraste klasshat med tillhjälp af lögn och halfsanning under vanvettiga beskyllningar mot de så kallade borgarna. Socialismen i dess krassaste form har gjorts

till en trosdogm och i proletariatet har inpiskats öfvertygelsen att hela den del av vårt folk, som icke svurit arbetarpartiets fana, ställt som sin främsta uppgift att till det yttersta utplundra det „egendomslösa, vid svältgränsen lefvande“ folket; att den rådande samhällsordningen bär skulden till alla de brott, som begås af de enskilda proletärerna, samt att denna samhällsordning och de som uppbära densamma därför måste bekämpas såsom proletariatets blodsfienter. När sålunda med en fruktansvärd konstfärdighet och utan skrupler för att sanningen trampas under fötterna dag för dag i okunniga och oskolade hjärnor af den socialdemokratiska pressen, af dess agitatorer och folkrepresentanter inplantas hatets evangelium mot samhället och alla dem, som icke tillhöra partiet i fråga, hvilken annan har väl då skörden kunnat blifva än den vi nu upphämta? Att ständigt lefva i en atmosfär af lögn och misstankar; att oafbrutet mot sina medborgare eggas till hat; att af ledare och press uppfostras till den krassaste materialism med förakt för all auktoritet och alla högre andliga ideal, äfven det religiösa, måste verka fördärfbringande på massans hela sjäslif och depraverande på dess moral. Må vi som åtnjuta frukterna af en högre bildning föreställa oss hvad det skulle blifvit af oss själfva, om vi, stående på samma bildningsgrad som proletariatet, skulle utsatts för samma andliga inflytelser som detta. Vilja vi vara sanningsenliga, måste vi väl bekänna att vi svårligen skulle undgått att fattas af samma hat och kasta oss i armarna på de ledare, som lockat med Egyptens fetaste köttgrytor.

Men för att medborgarblodet trots allt detta skulle flyta,

måste vi först genomgå en förnedringens tid som det ryska tvångsregementet, hvars depraverande inflytande särskildt under krigsåren sträckt sig till alla samhällslager. När så slutligen såsom den sista droppen i det öfverfyllda glaset kom den revolution, som under brinnande krig kullstörtade en af världens mäktigaste troner och gjorde den af inga samhällsband i Ryssland längre bundna massan till enväldshärskare, föll äfven arbetarpartiet i Finland offer för frestelsen. Med våldsmedel under bistånd af en depraverad rysk soldatesk skulle äfven här genomföras den sociala revolution, som på en gång för proletariatet skulle förverkliga det drömda tusenåriga riket.

Men från att falla för denna frestelse hade den socialdemokratiska ledningen, om den velat, haft makt att afhålla arbetarpartiet. Ledningen stod ännu i sista minuten vid skiljovägen, parlamentarisk eller våldsaktion. Men ledarna ryggade icke tillbaka för att välja den senare vägen trots att dessa måste vetat att de företrädde icke folkets majoritet, utan dess mindretal. Att mot den folkvalda enkamraren och den af densamma utsedda regeringen i samma ögonblick Finland förklarat sig och erkänts såsom en suverän republik begå högförräderiets nesliga brott och släppa lös anarkien med lönnmord och plundring samt slutligen en mot samhället med ryska vapen väpnad arbetarorganisation, det röda blodsgardet, på detta brottsliga vågspel inlät sig den socialdemokratiska arbetarledningen. Bolschevismens tillfälliga seger i Ryssland och maktbegäret lockade; den sista återstoden af moralisk ansvarskänsla, om någon sådan någonsin funnits hos dessa ledare, kastades åt sidan, lög-

nen, i hvilken man var mästare, sattes i högsätet, alla rättsbegrepp ställdes på hufvudet, de borgerliga tidningarna undertrycktes, och så manade man med glädte fram medborgarkrigets styggelse och fälor, sedan man släppt fångarna lösa ur häktena för att klargöra höjden af sin rättskänsla och sitt sociala medlidande.

Samhället likställdes med det kroppsarbetande proletariatet, medan mot alla öfriga samhällsklasser, folkets flertal, framkastades så vanvettiga beskyllningar att detta likställdes med en hop brottslingar och tukthushjon.

Sådant ter sig det blodiga bolschevikupproret i vårt land nådens år 1918 föregånget af storstrejken med mord och plundring i november förlidet år. Så brottsligt undermålig och oskolad visade sig ledningen vara, trots mycken naturlig intelligens och slughet, att densamma icke förstod eller ville fatta att en social revolution omöjlig kan genomföras lika snabbt som en politisk, där det gäller att kasta en styrelse ur sadeln och sätta en annan i stället. En samhällsbyggnad, hvilken är generationers verk, kan icke nedrifvas och ersättas med en annan lika snabbt som man vänder ett blad i en bok. Den sociala revolutionen kan framgå endast såsom ett resultat af evolutionen, icke af den politiska omstörtningen eller anarkien. Bolschevismens tillfälliga seger i Finlands hufvudstad måste såsom skett lida ett nederlag. Dess fall har blifvit stort. Hvad den kostat vårt land i blod och tårar, i förlust af hängifven intelligens, i ekonomiska värden, är oberäkneligt. Skola vi väl åter förmå sammanfoga spillrorna af det sönderbrutna samhället till ett helt, där klasshatet småningom förmås att lämna rum för

ömsesidigt förtroende och där rikare och lyckligare lifsmöjligheter öppna sig för de djupa samhällslagren? Detta blir det största kraftprofvet för de klasser, som nu så offervilligt gått i döden för fosterlandets högsta värden, rätt och laglig ordning, andlig och etisk kultur.

II.

Vårt statsskick och vår politiska orientering.

Ser man engång klart orsakerna till att oansvariga folkledare med stöd af väpnad makt vågat sätta i gång en sådan politisk och social omgestaltning, som vi nu fått bevittna och som haft till följd inbördeskrig, så skall man väl äfven med god vilja kunna finna botemedlen mot ett försök att i den närmaste framtiden låta oss upplefva ett liknande sorgespel. Men det gäller härvid att icke slaviskt följa förutfattade teorier och kärvordna frihetsideal, utan att se den nakna verkligheten sådan den är samt handla i öfverensstämmelse härmed.

Medborgarnas kränkta rättskänsla måste få upprättelse. De skyldiga, främst ledarna samt de kallblodiga mördarna, böra straffas med lagens hela stränghet. Vi må dock aldrig hoppas på att kunna återställa förtroendet mellan de stridande klasserna, om den första åtgärden för samhällets

återuppbyggande blefve en akt af hämnd. Den får endast blifva en akt af rättvisa i syfte att göra det klart för de djupa folklagren, att samhällsbanden icke ostraffadt få brytas. En revolution, där bestialiteten gått så långt att de så kallade „motrevolutionära“, oakadt de företräda folkets flertal, ställts icke blott utom lagen, utan äfven utom mänskligheten, kan icke göra anspråk på att räknas såsom för mildrande omständighet. Vårt folk är ett hårdt folk. Gäller det att inom detsamma med roten upprycka ett ondt måste man taga i med hårda händer. Här hjälpa inga silkesvantar.

Men samhället skakadt i sina grundvalar återuppbygges icke ensamt med att rättvisa skipas. Vi ha att gå till grunden med arbetet och främst se till att bota refvorna i samhällsbyggnaden. Alla erkänna att steget från fyrståndsrepresentationen till enkammararen var för stort. Man må då fråga sig huruvida en öfvergång till ett tvåkammerssystem numera vore möjlig. Lyckan står den djärfve bi, säger ordspråket. Men spörsmålet är huruvida den djärfhet råder inom den nuvarande landtdagen att densamma kunde besluta sig för reformen. En lycka vore det otvifvelaktigt för landet att jämte enkammararen erhålla en första kammare, i det närmaste sammansatt af representanter för de samhällsklasser, som bildade den gamla ståndsrepresentationen. De frågor, hvori kamrarna stannade i olika beslut, skulle afgöras vid gemensam omröstning. Vi vunne härmed två ovärderliga fördelar: större kompetens hos folkrepresentationer samt lugnare parlamentariska förhållanden. Enkammarparlamentarismen måste nämligen, såsom erfarenheten

visat, föra vårt land till undergång, om densamma allt fortfarande finge utveckla sig i enlighet med de tendenser, som nu äro så starkt framträdande i landtdagen. Ty vill man omöjliggöra en lugn och fredlig utveckling, ett konsekvent och målmedvetet fortgående på samhällsreformernas väg, då må man såsom landtdagens största parti tänkt sig låta regeringens medlemmar väljas af representationen och falla för första motiga vindkast inom denna. Vi finge härmed den af erfarenheten dödsdömda franska parlamentarismen i förstärkt form öfverflyttad till vårt i så mycket politiskt utvecklade och verkliga statsmannaförmågor saknande land. En regerande landtdag blir en all verklig frihets grafkammare.

I sammanhang med den förändring, hvarigenom folkrepresentationen tillfördes nya arbetsdugliga och samhällsbevarande element, borde § 61 i landtdagsordningen underkastas ändring i fråga om stadgandena rörande kvalificerad majoritet, då frågan afser bevillning eller ständig skatt. Härförutan skall det knappast blifva möjligt för en styrelse att regera, i händelse en minoritet gjorde obstruktion, då det gäller reglering af budgeten. Äfven § 60, som afser stiftande, ändring och förklaring af grundlag, borde undergå ändring för att underlätta antagandet af grundlag vid samma landtdag, vid hvilken fråga därom väckts. Också vallagen tarfvar reform i syfte att rösterna af de minoriteter, som hafva sitt hemvist utom den valkrets, inom hvilken de önskade, men icke nu få rösta, skulle komma till sin rätt.

Kommer så frågan huru vi skola ordna den högsta statsmakten. Med andra ord frågan om vi skola stanna vid att vara en republik eller öfvergå till inskränkt monarki. Norge,

som under årtionden drömt om att få öfvergå till den republikanska statsformen, blef monarkiskt af ren omsorg för sin politiska existens. Vi, som under ett helt sekel nöjt oss med drömmen att få behålla en inre blygsam autonomi, gjorde oss till republik utan tanke på huruvida det för oss under denna statsform blefve möjligt att bevara inre lugn och därmed vinna det förtroende hos de europeiska makterna, hvarförutan vår själfständighet blefve blott en kort och knappast en gång en vacker saga.

I ett samhälle där samhörighetskänslan är så ringa och klasshatet så starkt att vi i vår frihets födelsestund släppt löst inbördeskriget, torde man ha skäl att akta sig för de strider, som reguljärt efter några års mellantid vore att vänta vid hvarje nytt presidentval. Och huru står det väl till med auktoriteten i vårt land? Håller icke detta begrepp på att hos vårt folk blifva fullkomligt främmande? Hvar finna de män, som åtnjöte den auktoritet att de på förhand kunde utpekade såsom lämpliga kandidater för det högsta statsämbetet? Att vackla mellan polerna Tokoi och Svinhufvud samt alla gradationer därunder, är sannerligen icke ett framtidsperspektiv, som borde kunna locka ett folk, hvilket ser mera på realiteter än på ett kärvordet slagord, hade det också en så förledande klang som ordet republik. Hvad vi nu behöfva för att göra vår ställning inåt och utåt stark är en statsmakt, som icke göres till en lekboll för alla folkrepresentationens vindkast och nycker. Detta utesluter icke att monarkens makt att förkasta representationens beslut inskränkes till ett suspensivt veto. Men han bör ha rätt att själfständigt välja sina rådgifvare och dessas ansvarig-

het bör blifva endast juridisk, icke juridisk och politisk på en gång.

Vi borde söka vår blifvande regent hos det folk, hvilket vi närmast ha att tacka för vår frihet, det tyska. Hos någon ättling af dess furstehus skulle helt visst finnas de egenskaper, främst pliktkänsla och fasthet, som vore af nöden hos den man, hvilken ville öfvertaga det otacksamma värfvet att med bistånd af våra bästa krafter af vårt folk göra ett verkligt kulturfolk. Härmed är äfven angifvet hvar vi närmast ha att söka våra förbindelser politiskt och ekonomiskt.

Med det aftal vi redan med Tyskland ingått äro vi otvivelaktigt på rätt väg. Våra blickar ha tidigare varit riktade mot väster. Att våra afsikter förverkligats i söder, beror mindre af känslor än rena förnuftsskäl.

Finlands första och främsta mål efter vunnen själfständighet måste gå ut på att bevara denna dyrbara vinning. Tre medel ha vi för målets nående: iakttagandet af sträng neutralitet, en stark försvarsvilja uttryckt i vår försvarsorganisation samt anslutning till en maktkombination som skänkte oss trygghet mot anfall österifrån. Kunde de skandinaviska länderna jämte Holland bjuda en sådan kombination? Helt visst under förutsättning att de sammanslöte sig till ett gemensamt försvarsförbund för bevarandet af nordens frihet samt i sin politik närmade sig Tyskland, med hvilket land de sedan gammalt stå i de intimaste kulturella och ekonomiska förbindelser. Men vi ha ingen säkerhet för att en sådan gemensam försvarsvilja funnes hos de nordiska länderna och ännu mindre för att de alla graviterade mot den största

germanska staten i söder. Sverges sympatier luta i stort sedt mot Tyskland. Dess socialdemokrati har beklagligt nog under Brantings ledning allt sedan krigsåren kastat sig i armarna på ententen. I Norge och Danmark ligga sympatierna afgjort på sistnämnda håll. Så långt har man i detta afseende gått i det nationellt så själfmedvetna Norge, att man till och med sänkt sig till att blifva Englands vasall till landets uppenbara skada. Holland, hvarom ordats såsom en fjärde makt i de tre nordiska staternas förbund, kan i detta sammanhang lämnas åt sidan.

Någon synnerlig lust har icke kunnat spåras i Danmark och Norge för en gemensam utrikespolitik med Sverige. Och därförutan hvilat dock all gemensam försvarsvilja, äfven om en sådan funnes, på lösan sand. I fråga om Norge skrifver Aall i sitt förträffliga arbete: „Nordens Skjæbne“ 1917, att Norges politik under kriget icke sörjt för att öka sin makt till värn för dess nationella frihet genom att ingå förbund med de andra nordiska staterna i syfte att ernå ett gemensamt uppträdande mot hvarje angripare. „Vi ha uppgifvit vårt oberoende på flere punkter af en stats viktigaste områden“, säger han. Hvad Danmark vidkommer har man icke heller där märkt „en starkare sträfvan att skapa en makt af de fyra nordiska folken“. Hvert skulle då Finland vända sig för att, då detta inträder bland de suveräna nationerna, finna det skydd för sin politiska själfständighet, som det är för svagt att ensamt för sig skapa? Den oeniga skandinaviska norden, hvars samlingstendens endast kan skönjas i några lösa konturer, kan icke ens antagas vilja utsätta sig för möjligheten att nödgas offra blod

och penningar för den nykomna förbundsbroderns skull. Sverge, till hvilket land vi dragas af de starkaste band, som väl kunna finnas mellan tvenne folk, har icke velat göra detta offer, då vårt land under denna brytningstid befunnit sig i den yttersta nöd. Man önskar där genom Finlands anslutning till de nordiska länderna vinna trygghet för sin östra gräns samt en brygga till det så högt skattade, feta ryska afsättningsområdet. Och därför skulle vårt land betala fiolerna med förlusten af de Åländska öarna, hvarigenom dess svenska befolkning ytterligare decimerades och dess fortbestånd blefve ännu vanskligare än hittills.

Hvart skulle vi då vända oss? Själfklart till det enda land, som både kunde och ville stå oss bi och rädda åt oss framtiden. „Ett folks starkaste intresse i nutiden är, säges i förberörda arbete, dess kultur, dess andliga gestaltning i fråga om lifsuppskattning, vetenskap, konst, rättsåskådning och statsskick. Hänsikten till kulturen går därför framför all annan hänsyn. Men kulturellt tillhör Finland Central-europa lika visst som geografiskt. — Vill Finland trygga sitt starkaste intresse, är det därför tvunget att liksom andra stater blifva meddelaktigt i en maktkonstellation.“

Så långt berörda författare. Att han hänvisar Finland till en anslutning till Skandinavien andra småstater följer både af det sagda och af hans fruktan för faran i ett förbund med en öfvermäktig stat. Han uttalar härmed den tanke, som legat äfven oss närmast, en anslutning till de skandinaviska staterna, i all synnerhet Sverge. Men tanken har såsom anförts stött på sådana hinder, icke minst från sistnämnda lands sida, att vi icke kunnat skrida till

dess förverkligande. Med fullt skäl har det därför kunnat sägas att Sverges politik icke sedan 1809 lidit ett större nederlag än denna led år 1918, då Sverge drog sig undan och lämnade åt Tyskland uppgiften att bispringa det för lifvet kämpande och blödande finländska kultursamhället. Då vi säga Sverge, mena vi Sverge såsom politisk maktfaktor. Med tacksamhet och glädje skola vi alltid erkänna att i detta land äfven en annan opinion i förevarande fråga sökt sig ett lika kraftigt som vackert uttryck. Men det flertal, som nu styr och råder i Sverges rike, har icke velat annat än göra detta till en passiv åskådare af det blodiga dramat i Finland. Vi voro tvungna att hos Tyskland söka hvad vi icke kunde finna hos våra svenska bröder. Detta land är också det, som näst Sverge står oss närmast i fråga om kultur och andlig läggning. Tyskland har städse med öppna armar mottagit vår ungdom, som där i vetenskap och konst, i uppfostrarnas kall, i socialpolitik och tekniska insikter sökt en högre utbildning än densamma kunnat finna i hemlandet. Så skall det också förblifva i framtiden. Men genom vår nära anslutning till det tyska folket, som under sin jättekamp visat sig värdigt att gå i spetsen för mänskligheten, skall vårt folk lättare genom föredömet makt kunna tillägna sig sådana egenskaper som ordningssinne, återhållsamhet i njutning, själfktukt och arbetsamhet. En etisk vinning af detta slag är i och för sig stor nog att uppväga den inskränkning i yttre politisk rörelsefrihet, som möjligen kunde förutsättas blifva en följd af vår nära politiska och ekonomiska anslutning till denna starkare makt. För vårt inom sig splittrade och därför

svaga folk köpes dock tryggandet af själfständigheten icke för dyrt med närmandet till en så stark politisk maktkombination som den tyska, inom hvilken hvarje stat äfven långt mäktigare än Finland blir tvungen till någon inskränkning i sin frihet. Vi må icke heller förgäta att, om vi skola kunna förverkliga drömmen om ryska Karelens införlifvande med vårt land, detta kan ske endast genom en anslutning till det centraleuropeiska maktförbundet med Tyskland i spetsen. Vår industri och vårt näringslif öfver hvad skall genom det ekonomiska förbundet få sig tillfördt det kapital och den intelligens detta har behof af för att bringa våra naturliga näringskällor till sin höjd och skapa nya, hvilka utan detta stöd för en öofverskådlig framtid finge ligga i sin linda. Nu om någonsin ha vi, efter allt hvad som öfvergått oss, för att kunna föra ett kulturlif behof af att utveckla alla våra produktiva krafter. Vi träda in bland de suveräna folken såsom en skuldsatt tiggare med ett starkt deprecierad mynt och förstörda finanser. Det gäller att skapa ordning och respekt för lag, väcka arbetshåg och arbetsförmåga samt att finna det nödiga rörelsekapitalet. Hvem kunde i alla dessa afseenden för oss blifva en bättre lärmästare och villigare förskottsgifvare än det tyska folket? Vi ha syndat starkt både af fri vilja och underlåtenhet mot de etiska, ekonomiska och sociala lagar, som måste vara ledstjärnorna för hvarje kultursamhälle. För att vinna upprättelse må vi taga straffet därför med jämnmot, äfven om detta straff framträdde i en viss inskränkning af vår fulla handlingsfrihet. Vi få dock frihet nog att utveckla alla de goda egenskaper i vår folkkarak-

tär, om hvilka våra skalder diktat sina skönaste sånger med blicken riktad mot ljusfyllda framtidsmöjligheter för land och folk.

III.

Sociala reformer.

Om vi för att rädda vår framtid i fråga om gestaltningen af vårt stats- och samhällsskick äro tvungna att taga ett steg tillbaka för att trygga en lugn utveckling och verklig frihet för alla, så bör därför vårt sociala reformarbete icke lida någon inskränkning. I detta afseende måste allt tal om en hvit reaktion bringas på skam. Det blir vår plikt att visa de djupa folklagren, att det är allvar med våra reformlöften; att det borgerliga samhället för dessa icke behöfver vara och icke är den tvångs- och pinoanstalt den socialdemokratiska pressen och ledarna utmålat i så öfverdrifna och falska färger.

Hvad proletariatet har behof af för att känna sig äga ett fosterland är att veta sig hafva åtminstone några materiella och faktiska värden utom sin arbetskraft, som de kunna kalla sina. Sådana värden äro jord- och penningbesparingar samt trygghet mot upphörd arbetsförmåga under sjukdom, olycksfall och inträffad ålderdom. Jordfrågan, arbetarförsäkringsfrågan samt utvecklingen af de djupa folklagrens sparförmåga äro sålunda spörsmål, som närmast

komma att stå på vårt sociala program jämte en fortgående utveckling af arbetarskyddslagstiftningen.

För lösningen af dessa frågor erfordras hos staten nödiga penningtillgångar, hvilket åter förutsätter att dess finanser ordnas på ett sådant sätt att dessa kunna bära de utgifter de oafvisliga sociala reformerna kräva. Statsfinansernas upphjälpande blir sålunda den första förutsättningen för det sociala reformarbetet. Det skulle föra oss för långt att i detta sammanhang ingå härpå. Så mycket må dock sägas att en grundlig reform af hela vårt skatteväsen härvid blir af nöden i den riktning att skattebördan tyngst komme att hvila på dem, som ha den största förmågan att bära denna. Nya skattekällor måste uttänkas och en jordvärdeskatt träda i stället för de gamla jordskatterna samt afkastningen af statens inkomstbringande egendom och företag ökas. Förmågan att bära en större skattebörd skall stiga genom en på alla områden af vårt näringslif ökad, af samhället vid behof kraftigt understödd produktiv verksamhet, som bland annat förutsätter en ökning af arbetsförmågan. I detta afseende har vårt folk mycket att lära. Men nöden, heter det, är den bästa lärmästare. Och det blir sannerligen nöd på färde, om vi icke lära oss att arbeta bättre än hittills i detta land.

Jordfrågan i hela dess omfång, innefattande icke blott torpar- och egnahemsfrågan, utan äfven kolonisations- och småbrukarfrågan i vidsträckt bemärkelse, är utan gensägelse vårt för stunden viktigaste sociala spörsmål. Hade vi i tid haft vilja och förmåga att skrida till torparnas och backstugusittarnas frigörelse, så skulle vi måhända kunnat

undvika olyckan att de olika samhällsklasserna med vapen i hand gått löst på hvarandra. I alla händelser skall en upprepning af samma olycka i framtiden väsentligen blifva förebyggd om vi med hundratal tusen kunde öka den bofasta själfägande befolkningens antal.

Men torparfrågan får icke lösas så att de blifvande fria småböndernas ställning blefve olidlig på grund af för stark skuldsättning. Detta blefve förhållandet om torparna nödgades erlagga en lösen för sina lägenheter, som visade sig i längden allt för betungande. Samhället och jordägarna måste här träda emellan. Att de sistnämnda därvid komme att blifva tvungna till ett ekonomiskt offer må synas orättvist, men kan icke undvikas. Man kunde tänka sig att staten erlade två femtedelar och torparna lika mycket af lägenheternas värde. Jordägarna finge härmed själfva bära förlusten af den återstående femtedelen. Att jordägarna lida någon förlust blir i själfva verket mindre orättvist, då man tar i betraktande att de såsom innehafvare af landets jord befinna sig i ett företrädesläge framför dess öfriga medborgare samt fått komma i åtnjutande af en jordvärdestegring utan egen förtjänst, endast på grund af den allmänna samhällsutvecklingen. Att i detta sammanhang djupare ingå på denna fråga tillåter icke utrymmet. Så mycket är blott visst, att om torparfrågan skall kunna lösas så att lösningen blir till gagn för landet och det rådande sociala missnöjet bland torparbefolkningen skall kunna dämpas, så bör priset för torpen för deras innehafvare blifva väsentligen lägre än man hittills tänkt sig inom borgerliga kretsar och styrelsen.

Beträffande kolonisations- eller småbrukarfrågan i allmänhet bli äfven för dess lösning radikala åtgärder af nöden. För vårt land är intet viktigare än att en så stor del af dess befolkning som möjligt göres bofast. Det torde härvid icke ensamt vara tillräckligt med att staten och kommunerna erbjuda tillfälle till odling och fasta boplatser på den jord de själfva äga eller inköpa för parcellering. Vi få nog, där det blir af nöden, tillgripa odlingstvång sålunda att staten mot ersättning till jordägaren berättigas att expropriera odlingsbar jord, som af denne af brist på medel icke blir brukad eller af jordägaren lämnas ouppodlad.

Jämte torparfrigörelsen måste nu äfven socialförsäkringen blifva en verklighet. Rationellast vore väl att i denna inbegripa landets hela befolkning. Men det bästa kan blifva det godas fiende, om vår sträfvan i denna riktning endast ledde till ett ytterligare uppskof med hela frågan. Äfven denna är i stort sedt ett finansiellt spörsmål. Har staten råd till en sådan utgift eller har den det icke? Våra statsfinansers tillstånd och det allmänna ekonomiska läget i landet mana till försiktighet. Socialförsäkringen borde därför till en början inskränkas till industri- och jordbruksarbetarna samt bäras af staten, kommunerna, arbetsgifvarna och arbetarna själfva. Efter hand kunde denna utsträckas till allt flere samhällslager, för att slutligen omfatta hela folket. De förarbeten, som i detta afseende gjorts, bilda en god grund för det arbete som ännu måste nedläggas på frågans utredning innan denna fullt färdig kan överlämnas till representationens afgörande.

Men med införandet af arbetarförsäkring, omfattande så

vidt möjligt äfven arbetslöshetsförsäkring, som dock bygger på annan grund, är frågan om striden mellan kapitalet och arbetet ingalunda bragt ur världen. Det gäller att steg för steg aflägsna orsakerna till denna strid. Nyckeln till frågans lösning ligger hvarken hos kommunismen eller socialdemokratien, allra minst i den krassa form, hvori den framträder särskildt i vårt land. Förutsättningen för ett kommunistiskt samhälles fortbestånd är dess medlemmars osjälfviskhet och människokärlek. Med ett ord, ett sådant samhälle kan bestå endast om dess medlemmar äro genomträngda af en altruism, som i praktisk handling låter dem förverkliga budet: „allt hvad i viljen att människorna skola göra eder, det gören i också dem“. Men hos hvilken samhällsklass finnes väl i det moderna samhället en sådan själföfvervinning och broderskärlek? Ingalunda hos det nutida, af det socialdemokratiska klasshatet genomsyrade proletariatet. Socialdemokratien, så länge den är genomträngd af en materialism och rationalism, som förnekar allt högre, allt andligt lif i naturen och hos människorna, kan aldrig lägga grunden för ett bestående, i harmoni med de eviga lagarna stående samfundsväsen. Man må aldrig så gärna medgifva att en liten del af de kroppsarbetande klassernas ledare kunna vara lifvade af en ärlig vilja att underlätta dessa fysiska existensvillkor och ställa dem på en rättvisare grund. Hvem af dem besitter dock sann människo- och själfkänedom samt ett sinne riktadt mot våra högsta andliga värden? Dessa blindade vilja dock leda andra blindade. Och huru har icke den missbrukade och missförstådda devisen: frihet, jämlikhet och broderskap

åberopad af okunniga fanatiker och utkastad bland folkets okunniga massa bland denna tändt en eld, som inledt det utlofvade rättfärdighetsriket med en skräckens tid af mord, plundring och brand, det vill säga med fullständig anarki i ordets sämsta bemärkelse? Vår egen, dyrköpta erfarenhet däraf är sannerligen icke gammal.

Förhållandet mellan kapitalet och arbetet kan icke bestående reformeras genom revolution och anarki. Detta kan endast ske genom en evolution, låt också vara i socialistisk eller kanske rättare i socialiserande riktning. Hvarje människa har en naturlig rätt till den fulla och hela afkastningen af sitt arbete. Rättvisa är den stora lagen, som regerar världen och en grundlag för all sedlighet och all kultur. Det är blott en akt af rättvisa att vi dra försorg om att människan kan föra en människovärdig tillvaro. Kropps- och särskildt industriarbetaren i våra stora industriella samhällen har långt ifrån stått på en sådan lefnadsstandard, att denna rättvisans lag skulle kunna sägas fått sin tillämpning äfven i afseende å honom. Men det är till detta mål vi måste sträfva. I all synnerhet blir detta en bjudande nödvändighet i vårt samhälle, där den socialistiska demagogien bragt klasshatet till den höjd att detsamma utmynnat i inbördeskrig. Om vi skola kunna räkna på någon framtid för landet och ett arbete i gemensamhet och förtroende, så kan detta endast ske genom att orsakerna till det af missnöjet framkallade hatet så vidt möjligt undanröjas. Vi skola göra de kroppsarbetande klasserna rättvisa. Såsom ett led i denna sträfvan måste därför äfven ingå, att låta dessa komma i åtnjutande af den fulla af-

kastningen af sitt arbete. I fråga om näringsverksamheten blir det ett steg i denna riktning att göra arbetarna till meddelägare i de industriella företagen. Huru detta skall kunna ske i största möjliga omfattning och utan att rubba den industriella företagsamheten skall blifva ett problem att lösas i detalj af ledarna för vår industri. Här må blott angifvas några konturer.

Tanken har framkastats att fränsedt lärlingar och tillfälliga biträden de i ett industriellt företag fast anställda arbetarna enligt en viss plan finge sin andel i företagets nettovinst. Af denna andel utbetalades årligen hälften, medan återstoden kapitaliserades och för denna del inköptes aktier i företaget. Aktierna borde då i allmänhet ställas på ett jämförelsevis lågt belopp för att kunna inköpas för arbetarnas räkning. Fördelen af att arbetarna blefve delägare i företaget är uppenbar. De skulle med ett helt annat intresse än förut vara fästa vid detsamma. Man kunde under denna förutsättning äfven vänta en långt högre arbetsprestation från deras sida än förut. Härmed skulle äfven den fara för minskadt arbetsmått, man förutsett med införandet af en åtta timmars arbetsdag, vara afvärjd, medan fördelarna af denna reform för arbetarna och samhället i öfrigt fullt kunde göra sig gällande.

I sammanhang med frågan om arbetarnas inträdande såsom meddelägare i industrien får icke heller bostadsfrågan förbises. Vi borde se till att få denna fråga löst genom en lag, som ålade kommunerna och arbetsgifvarna såväl i städerna som på landet att sörja för människovärdiga bostäder åt sina arbetare. Jordägarna och de utom städerna

förlagda industriella företagen borde därjämte förpliktas att förse sina arbetare med ett jordstycke, som gjorde det möjligt för dem att med afkastningen af detsamma tillgodose åtminstone någon del af sina behof. Det behöfver väl icke sägas hvilken fysiskt och psykiskt välgörande inverkan arbetet i fria luften på egen jord komme att utöfva på hela arbetarfamiljen. Men ämnet är, såsom sagdt, för rikt att här i detalj behandlas. Därtill hör en ingående beredning af fackmän. Invändningar kunna göras och ha gjorts mot att låta arbetarna få andel i affärsföretagens vinst. Men tanken är icke tillräckligt praktiskt pröfvad för att utan vidare förkastas. Det gäller nu att nå målet, att bereda kroppsarbetaren full ersättning för presteradt arbete samt att visa att den nuvarande samhällsordningen kan utvecklas i den riktning att detta blir möjligt. Endast på experimentens väg kan lösningen vinnas och därför ha vi icke rätt att undandraga oss dessa, äfven om betydande uppoffringar blefve af nöden. Vinningarna blefve å andra sidan stora: stegradt välstånd för kroppsarbetarna, klasskillnadens utjämnande och fred i samhället.

IV.

Folkuppfostran. — Tryckfrihet. — Närmandet mellan klasserna.

„Laglöshet är icke bättre än ofrihet“ säger med rätta en framstående politisk författare. Det är mot laglöshet

alla upplösande krafter hos oss i frihetens namn sträfvat. Deras diktan och traktan har i själfva verket gått mot ofrihet för flertalet, medan fåtalet för sig förbehållit röfvarens strafflösa tygellöshet. Att dessa upplösande krafter varit så starka och framför allt att de funnit så stark genklang hos de djupa folklagren, visar huru grund i själfva verket vår folkuppfostran varit. Själfsvåldet hos ett ouppfostradt barn återfaller i sina verkningar närmast på detta själf. De stora ouppfostrade massornas själfsvåld sätter samhället i gungning samt tusendens lif, lycka och välstånd på spel.

Lagstiftarens och socialpolitikerns andra stora uppgift jämte den att skapa bättre livsvillkor för de djupa leden måste därför gå ut på att gifva dem en intellektuell och etisk uppfostran, som kan stålsätta dem mot frestelsen att falla i armarna på socialdemokratiska och anarkistiska lycoriddare af den typ vi här hemma så väl känna. Vår folkuppfostran har varit för grund liksom vårt uppfostringsväsen i stort sedt förfeladt. Redan den omständigheten att tiotaltusen barn i vårt land alls icke en gång kommit i åtnjutande af folkskoleundervisning ger vid handen hvad oss närmast förestår att göra på detta område. Införandet af allmänt skoltvång är en reform, som omedelbart måste förverkligas. Samtidigt ha vi att taga itu med en omgestaltning af våra folkbildningsanstalters läroprogram. Detta gäller icke blott folkskoleväsendet utan äfven den såkallade lärda skolan. Undervisningsprogrammen måste på hvartdera hållet ställas så att folkskolan kan blifva och faktiskt äfven blir bottenskolan till den lärda. Intet skall bättre bidra till att fylla klyftan mellan samhällsklasserna än

att barnen från folkets djupa led och från de förmögnare stånden sida vid sida på skolbänken gemensamt få inhämta vetandets första grunder. I folkskolan bör början göras med meddelandet af undervisning i samhälls- och socialkunskap, som sedan fortsättes i de högre läroanstalterna. Intet är nödvändigare än att den ungdom som träder ut för att verka i samhället gör det med någon insikt i samhällsbyggnadens struktur samt de stora lagar som styra det ekonomiska lifvet. Utan denna kännedom faller enhvar blott alltför lätt offer för lockelserna af statsomstörtande teorier och agitatorer, som utbjuda sina läror såsom ett undergörande läkemedel för alla samhällssjukdomar, enkanerligen det onda som kallas fattigdom. Ett sinne, som en gång väckts till eftertanke på hvad som är möjligt och hvad som icke är möjligt att plötsligt omskapa på det ekonomiska och samfundslifvets område, skall icke så lätt duka under för frestelsen.

Man skall möjligen från pedagogiskt håll invända att i läroplanerna icke finnes rum för en sådan undervisning. Jag svarar att rum med eller mot herrar pedagogers vilja måste skapas härför. I våra skolor från de lägsta till de högsta drunknar man i formalism. Lifvet själfv fordrar med tvingande nödvändighet att ett för samhällets bestånd och de ungas utveckling mindre viktigt läroämne skall utmönstras för ett så viktigt som ifrågavarande. Blir det behöfligt må kursen i folkskolan ökas med ett år. I de lärda skolorna kunna vi nu, då vi blifvit herrar i eget hus, inknappa på de omfattande språkstudierna, som varit dessa läroverks förbannelse. Vi måste reformera vårt skolväsen

och vi kunna göra det trots all pedagogisk formalism blott folkrepresentationen har vilja därtill. Ty det är nu folket själfv, som genom sina representanter skall säga huru det önskar att dess ungdoms undervisning skall anordnas. Herrar pedagoger skola nog tvingas att följa med eller mot sin vilja, då de se hvartåt folkviljan pekar. Härmed har jag ingalunda velat säga att all pedagogisk erfarenhet vid ordnande af framtidens skolplaner skall kastas öfver bord. Men då det gäller en af tidsutvecklingen fordrad nyskapelse, för hvilken ingen erfarenhet ännu vunnits, får denna icke mötas med ett omöjligt.

Huru vi på det för målet, verklig kunskap åt folket, mest ändamålsenliga sätt skola ordna vårt biblioteks- och föredragsväsen, våra fortbildningskurser och undervisningen i de praktiska yrkena må blifva föremål för lärares och fackmäns studier. Så mycket synes dock visst att äfven denna undervisning bör ställas i full samklang med vår småningom försiggående samhällsnydning i demokratisk riktning. Folket måste få en kunskap, som kan göras fruktbarande i det praktiska lifvet. Härmed lägges det fasta materiella underlaget för dess existens, hvarigenom det lär sig fatta att det äger ett fosterland med hvars väl eller ve det själfv står eller faller.

I folkupplysningens tjänst är det fria ordet, utöfvadt genom tidningspressen eller den offentliga föredragsverksamheten, ett af de yppersta medel. Men detta medel kan också begagnas till att förmörka folkets moraliska och rättsbegrepp på ett sätt, som leder till samhällsbandens upplösning. I en tidigare uppsats har jag berört denna

omständighet. Utan den socialdemokratiska pressens två decennier långa, till det hejdlösaste klasshat och förakt för samhällets rättsordning ledande lögnaktiga upphetsningsarbete skulle vi aldrig dragit öfver oss inbördeskrigets förbannelse. Mot en fortsättning af detta arbete, som under medborgarkriget drifvits häftigare än någonsin, måste samhället till sitt eget själf försvar sätta en damm. Under den terror, som tryckt oss, har med fränseende af lönnmorden intet känts tyngre än det mörker, hvori vi lefvat på grund af tryckfrihetens fullständiga undertryckande. Ledarna för samhällsomstörtningen ha häri haft det kraftigaste medel att hålla de uppagerade massorna i sin hand. Intet ljus har från motsatt håll kunnat kastas öfver denna landsförrädiska revolutionära rörelses orsaker och upphof samt öfver omöjligheten af dess bestånd. Ingen belysning har kunnat ägnas osannfärdigheten i de offentliga framställningar arbetarledningen låtit komma till de uppagerade massornas kännedom. Men väl ha de revolutionära tidningarnas skönmålningar dragit massor af neutrala bland de kroppsarbetande klasserna öfver till de röda. Nu först när bubblan brustit skall man väl börja få öppna ögon för det taskspelet, för hvilket man fallit offer.

Man frågar huruvida samhället icke blott har full rätt, utan äfven en ovillkorlig plikt att skydda sig mot den socialdemokratiska pressens och de röda agitatorernas upphetsningsarbete, som om det fritt får fortsättas i den närmaste framtiden måste leda till samma resultat, samhällsbandens upplösning. På denna fråga kan endast gifvas ett jakande svar. Svårigheten är blott att finna en form för

detta skydd, som icke är att likställas med en repressalie för det tryck på ordets frihet de icke-anarkistiskt sinnade medborgarna varit underkastade. Själflklart synes dock vara att ett af den lagliga regeringens första steg måste blifva förbud för alla de nuvarande socialdemokratiska tidningarnas utkomst. Detta förbud bör dock endast blifva temporärt tills landtdagen hunnit antaga en ny presslag. I denna presslag få vi väl för en tid framåt återgå till koncessionsystemet. Den blifvande ansvarige tidningsutgifvaren bör genom sin person gifva garantier för att han icke afsiktligen i partiintresse missbrukar ordets frihet. Detta koncessionstvång får jämväl den borgerliga pressen underkasta sig. Densamma komme sålunda icke att ställas i ett bättre läge än den socialdemokratiska. I sakens natur ligger att detta koncessionstvång icke bör upprätthållas längre än någon tid framåt, tills vi kommit in i fullt lagliga förhållanden, sinnena hunnit åtminstone i någon mån lugna sig och man fått erfarenhet om huruvida icke äfven en moderat riktning kan göra sig gällande inom den finska socialdemokratien. Hvarje försök till utsående af klasshat samt uppmaning till förakt för lagen och öfverträdelse af samhällsordningen bör omedelbart följas af åtal samt beslag på tidningen tills domstolen fällt sitt utslag.

Den slapphet, med hvilken vårt samhälle hittills tillåtit den socialdemokratiska pressen att hetsa klass mot klass och predika förakt för lagligheten, har varit obegriplig. Icke mindre har slappheten varit inom folkrepresentationen, där man af maklighet eller ringaktning för motståndaren vanligen låtit alla mot de borgerliga representanterna och

samhället framkastade skymfliga och lögnaktiga beskyllningar blifva obemöta. Man har ringaktat en motståndare, som genom sin hänsynslöshet, agitatoriska förmåga och konstfärdighet att göra lögn till sanning blifvit vårt folks största fara. De senaste händelserna, som så när bragt hela samhället till undergång, ha visat hvart denna ringaktning har ledt. Det är sannerligen intet skäl att på bekostnad af vårt lands frihet, välfärd och framtid fortgå såsom hittills i slö liknöjdhet och ringaktning för den socialdemokratiska omstörtningsspolitiken.

Man kan måhända invända att ett band dock icke kan sättas på berörda partis agitatoriska, samhällsupplösande verksamhet för så vidt denna bedrifves genom offentliga föredrag eller i enskildhet. Men äfven den offentliga föredragsverksamheten är underkastad åtal, ifall densamma går ut på att uppmana till öfverträdelse af lag eller att hetsa medborgarna mot hvarandra. Det bör för öfrigt blifva en uppgift för vår socialpolitik att utbilda resetalare äfven på borgerligt håll, hvilka särskildt på landsbygden gå från hus till hus för att under personlig beröring med de djupa folklagren sprida kunskap om samhällsföreteelserna. Den nutida bildade ungdomens, för att icke tala om en äldre generations, sociala uppfostran har varit mycket försummad. Socialt intresserade ha vi många, men socialt kunskapsrika mycket få. Det måste blifva annorlunda, om vi med vårt sociala vetande skola kunna bekämpa socialdemokratiens villfarelser. Ingen bör därför i framtiden sändas ut bland folket i syfte att meddela upplysning i våra samhällsspörsmål utan att själf vara grundligt

inkommen i dessa. I detta afseende ha vi hittills låtit många underlåtenhetssynder falla oss till last, medan det socialdemokratiska partiet förfogat öfver skolade talare och agitatorer, väl inkomna i de socialistiska lärorna och slagorden. Vi måste i framtiden möta dem inför de djupa folklagren med jämnstarka, helst öfverlägsna krafter.

Men trots allt upplysningsarbete och alla reformer skall det dock blifva svårt att utjämna eller väsentligen mildra det ingrodde klasshatet, så vida icke vår personliga ställning till de kroppsarbetande klasserna blir en annan. Det personliga närmandet, som ensamt kan framkalla förtroende, bör träda i stället för den bildningsaristokratiska nedlåtenhet som hittills i stort taget utmärkt förhållandet mellan öfver- och underklass i vårt land. Vi ha nog försökt vara folkbildare, men oakadt alla ansträngningar i detta syfte ha vi icke kunnat blifva folkvinnare. Jag afser härmed att vi icke så kunnat tränga ned till folkets åskådningssätt, icke så satt oss in i dess behof, dess lidanden och fröjder, att en verklig medkänsla för de djupa folklagrens läge hos oss blifvit väckt samt framlyst i våra ord och handlingar. I det stora hela ha vi, jag afser härmed de bildade, känt oss såsom främlingar för folket, och denna känsla har i rikt mått blifvit besvarad från dess sida. Må man endast gå till förhållandet mellan husbönder och tjänare. Hvilket band har förenat dem utom ömsesidiga skyldigheter, arbetsprestationen å ena sidan, aflöningen å den andra? I öfrigt ha de stått såsom fullkomliga främlingar för hvarandra och vanligen äfven efter många års samlevnad skilts såsom sådana. Aktiebolaget är icke heller den

form för samarbete, hvarunder arbetsgifvare och löntagare kunna komma i närmare personlig beröring om arbetsgifvarn, representerad af ledningen, ville söka ett mera personligt närmande till arbetarna af intresse för deras behov och välbefinnande. Det gamla patriarkaliska förhållandet mellan öfver- och underklass, arbetsgifvare och arbetare, tillhör en förgången tid och kommer icke åter. Representeranterna för de olika folkklasserna stå numera såsom jämlika vid hvarandras sida i ett demokratiskt samhälle, som vet att uppskatta kroppsarbetets värde och icke ställer det underlägset det intellektuella. Förstå vi att ur denna synvinkel se samarbetet och samlifvet mellan löngifvare och löntagare samt kasta öfver bord såsom föråldrad barlast begreppen öfver- och underklass, först då skola vi kunna hoppas att blifva förstådda af de djupa folklagren, och småningom ur deras hjärtan och sinnen få misstroendet och klasshatet utplånade.

V.

Vår svenska befolkning.

Stora ha de förluster varit landets svenska nationalitet lidit under det anarkistiska våldsregemente, som slutat med medborgarkrig. Mot denna ha de röda blodsgardena i främsta rummet riktat sitt hat. I den strid för laglig ordning, samhällsskick, verklig folkfrihet och kultur, som de samhällsbevarande elementen tvungits att upptaga mot vålds-

verkarna, har den svenska nationaliteten gjort de största offren nu såsom tidigare. Om man kunde säga att denna befolkning numera ägde någon företrädesrätt framför den finska, så har det varit i att gå i spetsen för kulturen i landet samt framför allt i försvaret af denna.

Hufvudstaden har varit den anarkiska revolutionens härd. De närmast denna liggande svenska socknarna ha också på grund af denna rörelse fått lida mest. Härtill kommer att många af dessa socknar haft olyckan att under kriget öfversvämmas af en vid de ryska försvarsarbetena sysselsatt lös finsk befolkning af sämsta beskaffenhet. Denna befolkning, som efter det dessa arbeten upphört stannade kvar i de svenska kommunerna, begagnade sig af tillfället vid storstrejken i november att med mord och plundring hem-söka desamma. Såsom medlemmar af de röda blodsgardena, hvilka af arbetarledarna uppsatts och af den ryska militären beväpnats, trängde de in i hemmen under förvändning att söka efter vapen. Hvarje svensk man, hvilken samhällsklass han än tillhörde med undantag af det rena proletariatet, var misstänkt för att på ett eller annat sätt ha befordrat uppkomsten af skyddskårerna eller att vara medlem af en sådan. Några bevis behöfdes icke. Redan blotta misstanken eller rättare den omständigheten att hos den misstänkte fanns något att plundra var nog för bandithoparna att beröfva honom lifvet. Fredliga svenska jordbrukare, deras söner och anförvanter, folkskollärare och länsmän, för att nu icke tala om poliser och andra till hvilka banditerna buro agg, släpades ut ur sina hem och skötos eller nedstuckos medan hemmen plundrades. Detta

skedde under storstrejken. Efter den anarkiska revolutionens utbrott i slutet af januari tilltogo mördandet och plundrandet i en grad som är alla bekant. Mördandet gick ut öfver de svenska husbönderna i främsta rummet, men också öfver svenska industriidkare, ingenjörer, stationsinspektorer, brukstjänstemän och studerande ungdom. Klasshatet i dess mest afskyvärda form firade sina orgier, men icke ensamt klasshatet, äfven rashatet hade sin andel i dessa.

De två svenska kommuner, som förlorat mest, äro väl Sibbo och Helsing. I den förra skola inemot ett femtiotal husbönder mördats. Huru stort offrens antal är i Helsing kan icke nu uppgifvas lika litet som i Nylands öfriga svenska socknar. Till ett hundratal uppgå dessa otvifvelaktigt sammanlagdt, oberäknadt dem som fallit i öppen strid för rättsordningen. Hvad särskildt Helsing vidkommer har denna kommun varit en af de mest pröfvade. Under krigsåren har denna utsugits af rysk militär och så kallade vallarbetare samt nu slutligen varit hemsökt af det röda blodsgardets sämsta slödder. Oersättliga äro också de offer densamma fått göra i människolif och ekonomiska värden. Förödelsens styggelse har öfvergått det svenska Nyland på ett sätt, som kommer hjärtat att krympa vid tanken därpå. Men hvad som är bittrast af allt är medvetandet att vår svenska obesuttna befolkning i stora skaror fattats af den anarkiska yrseln och låtit inskrifva sig i de röda blodsgardena. Också den svenska torparbefolkningen har fallit offer för agitationen och mångenstädes på ett skamligt sätt deltagit vid plundringen af sina legogifvares egendom.

Att en så stor mängd af vår jordäggande svenska be-

folkning nedgjorts af de röda mördarbanden ger anledning till djupt bekymmer. Må man blott betänka huru fåtaliga i själfva verket de svenska jordägarna i Nyland äro. De utgöra dock denna befolknings kärna. Är kärnan en gång stympad, huru skall det då gå med det svenska elementets framtid i denna del af landet? Beträngdt är detsamma redan på alla sidor af det inflyttande finska. I sin egen karaktär bära Nylands svenskar många svaga drag, som göra dem mindre motståndskraftiga mot en denationalisering än till exempel de svenska österbottningarna. Nu är ytterligare fara för handen för en starkare invasion af finnar än någonsin i Nylands svenska bygder, sedan svenska jordägare till så stort antal fallit undan. Detta måste med nödvändighet gifva anledning till att svenska jordlägenheter till större mängd än tidigare kastas ut på marknaden. Vinstbegäret skall locka arfvingarna, i synnerhet då de äro flera, att sälja åt den, som kan bjuda öfver de andra, han må tillhöra hvilken nationalitet som helst. Sålunda skall den svenska jorden ytterligare minskas och faran för dess snabbe öfvergång i finska händer ökas.

Att denna fara nu är större än någonsin förut, kan väl ingen neka, som kallt ser på förhållandet. Därför är det vår plikt att allvarligt öfverlägga om medlen att förebygga densamma. Utom arbetet på den svenska befolkningens i Nyland upplysning och nationella uppryckning, hvilket kraftigare medel finnes väl än att svenskt kapital nedläggas i den svenska jord, som utbjudes till salu? En bättre och mera välsignelsebringande användning af detta kapital kan väl icke gifvas. Den bildade svenska ungdomen borde i

långt högre grad än hittills ägna sig åt jordbrukarens själfständiga och ärofulla kall. Det har hetat att den bildade mannen icke kan lefva såsom jordbrukare i vårt land. Men är icke detta en undflykt, hvarmed man bemantlar sin arbetsskygghet och lust att lefva ett goddagslif? Enhvar, som har nödiga insikter, arbetskraft och förstår att inskränka sina fordringar på lifvet, kan äfven i vårt land lefva af jordens afkastning. Ju mera den svenska intelligensen undantränges från ämbetsmannabanan, desto viktigare blir det för densamma att dess ungdom äfven såsom jordbrukare kan vinna sin utkomst och gagna fosterlandet. Det högt uppdrifna jordpriset måste, då efter kriget normala förhållanden åter inträdt, sjunka i den mån penningvärdet stiger. Att priset på jord fortfarande skall blifva högt kan förutses. Men äfven priset på jordbrukets produkter skall, äfven om detta måste falla, aldrig stanna vid samma låga nivå som före världskriget. Arbetet på jorden skall komma att löna odlarens möda, blott han väl utrustad med kunskaper går till sitt värf.

Men det är icke nog med att svensk intelligent ungdom till större antal än hittills ägnar sig åt vår modernäring. De svenska föreningar, som under namn af „Svenska småbruk och egna hem“ redan tidigare med framgång arbetat på inköp af jord för dess bevarande i svenska händer, böra i långt högre grad än hittills understödjas med svenskt kapital. Dessa skola göras till miljonföreningar, som sätas i stånd att hvarest än svensk jord utbjudes till salu konkurrera om denna med finska köpare. Och där det för svenska småbruk och egna hem gäller att parcellera ut

jord till svenska jordbrukare, bör det ses till att småbruket, hvad den odlingsbara jorden beträffar, icke göras för små. Man har i detta afseende på många håll haft bitter erfarenhet i vårt land. De alltför små jordbruken bära sig icke. Klimatet, jordmånen och inskränkta afsättningsmöjligheter göra det svårare för småbruket här att bestå än i andra länder, om icke den odlingsbara jordens areal är beräknad med hänsyn till dessa förhållanden. Slutligen blir det af nöden att med kraft taga sig an omsorgen om småbrukarnas uppfostran för sitt värf. Lämpligen kunde detta blifva en uppgift i långt högre grad än hittills för de svenska landbrukssällskapen och landtmannaföreningarna. Om dessa anordnade särskilda kurser i detta syfte samt sattes i tillfälle att utgifva stipendier åt småbrukare för studieresor i de skandinaviska länderna, så skulle helt visst mycket kunna uträttas till sakens fromma, det svenska småbrukets i vårt land ställande på en sund och solid grund. Få vi en gång torparfrågan lyckligt löst i våra svenska bygder och blifva de svenska småbruks- och egnahemsbolagen i tillfälle att i vidsträcktare omfång än förut tillhandahålla hugade svenska köpare jord, så kunde vi med större tillförsikt än i detta nu efter den hemsökelse, som öfvergått våra svenska jordägare, se mot framtiden hvad den svenska befolkningens fortbestånd i Nyland vidkommer.

Ett kraftigt stöd härför har man slutligen att söka i en decentralisation af förvaltningen, som tillåter kommunerna att i större omfattning än hittills tillgodose en mängd angelägenheter, hvilka staten för närvarande ombesörjer. Jag

afser härmed bildandet af större förbund af svenska kommuner. Frågan sammanhänger på det närmaste med den om införandet af så kallade länsting. Redan i decennier har denna fråga stått på landtdagens dagordning utan att dock hittills ha blifvit löst. Saken har upptagits till behandling i ett förträffligt referat till senaste svenska partidag af föreståndaren för Svenska folkakademien, doktor G. Nikander. Tiden medgaf dock icke dess dryftande på partidagen. Men det slut, hvartill föredragaren kom, är dock så beaktansvärdt att vi i allo kunna ansluta oss till det samma. Han påpekar att lagberedningen i sitt förslag betonat, att länen hvarken i socialt eller ekonomiskt afseende utgöra några utpräglade enheter. De kunde därför tryggt uppdelas i två eller tre länskommuner, som blefve de stora, ett antal primärkommuner omfattande kommunala enheterna. Utgående härifrån föreslår referenten en uppdelning af de tre tvåspråkiga länen i svenska och finska landstingsområden. Svårigheten i fråga om de svenska landstingsområdena främst i Nyland ligger däri att dessa komme att dessa innesluta ganska afsevärda finska minoriteter. Enligt beräkningar rörande språkförhållandena åren 1910—1911 med frånräknande af städerna Helsingfors, Åbo och Vasa funnos förstnämnda år i Nylands fyra småstäder samt dess öfvervägande svenska socknar 92,100 svenskar mot 25,500 finnar. Dessa utgjorde sålunda 22 procent af hela invånarantalet. För landskommunerna ensamt har man 79,700 svenskar mot 20,900 finnar. Dessa utgjorde sålunda nära 21 procent af folkmängden.

De 24 öfvervägande svenska socknarna i Åbo län jämte

Mariehamn räknade 45,800 svenskar och 7,000 eller drygt 13 procent finnar. I Vasa läns fem mindre kuststäder och 27 svenska landskommuner voro svenskarna 99,700 och finnarna 10,300 eller nära sex procent.

Referenten föreslår på goda grunder att de svenska småstäderna, med undantag af Mariehamn, borde utelämnas från de förutsatta landstingsområdena. Otvifvelaktigt är ju också att landsbygdens ekonomiska lif och bildningsreformer i så hög grad skilja sig från städernas att detta motiverade en skilsmässa mellan dem. Härtill kommer att särskiljandet ur språklig synpunkt medförde stora fördelar, enär finnarna i städerna bilda stora majoriteter och till stort antal dragas till dessa. Referenten yrkar att samtidigt som en föreslagen omreglering af länen ägde rum äfven en nyanläggning af härad och domsagor jämte en omreglering af sockengränserna borde företagas. Härmed skulle särskildt i Nylands län vinnas att den finska minoriteten nedbragtes med hälften. Men därför erfordrades att städerna jämväl inkorporerade de invid dem belägna villasamhällena. Det nyländska svenska landstingsområdet skulle härigenom komma att omfatta endast omkring en tiondedel finska inbyggare.

Enligt förslaget borde sålunda kommunala samfund af högre ordning med möjligast vidsträckta själfstyrelse, men dock med garanti för representationsbeslutens laglighet, införas hos oss. Sådana landstingsområden, i hvilka endast landskommuner skulle ingå, borde bildas ett i Nylands län, ett i Åbo län med Åland, samt ett i Vasa län. Slutligen borde vid en framtida reglering af landets administrativa

indelning de nuvarande häradena omregleras så att de svenska områdena bildade egna härad. Liknande reformer borde införas i den ecklesiastika och judiciella indelningen.

Förslaget är i alla afseenden tilltalande. Den svenska nationaliteten i landet, på detta sätt samlad och i åtnjutande af en vidsträckt själfstyrelse, skulle på ett helt annat sätt än hittills kunna tillvarataga sina kulturella, ekonomiska och nationella intressen. Af särskild vikt är ju för svenskarna i Finland att dessa blifva betjänade af svensk-talande och svensksinnade tjänstemän och präster. Att detta i högre grad än hittills blefve förhållandet, därför hade man en borgen i den föreslagna reformen. Svårigheten att ordna förhållandet på det kyrkliga området så att den svenska allmogen blefve betjänad äfven af sitt kall tillgifna svensksinnade präster, är icke ringa. Betydelsen häraf fattas af enhvar. Om målet kunde vinnas genom inrättandet af ett svenskt domkapitel eller om icke detta lättare och fullständigare nåddes genom kyrkans skiljande från staten, måste blifva föremål för en särskild undersökning.

Det gäller nu en samling af alla representativa krafter inom vår svenska nationalitet i syfte att verka för reformer i fråga. Att denna kan möta motstånd från nationalistiskt finskt håll, är väl att motse. Men motståndet skall, såsom man må hoppas, kunna brytas, om vid reformens genomförande alla nödiga garantier lämnas för att de finska minoriteternas rätt i de svenska själfstyrelseområdena blefve tillgodosedd. Man beskyller oss från de finska partiernas sida för nationalism, fastän med orätt. Den svenska rörel-

sen i vårt land har endast gått ut på bevarandet af eget språk och kultur, icke på att undertrycka någon annans. En nationalism i denna form är icke blott en nationalitets rätt utan äfven dess plikt mot sig själf och sitt land.

Svenska folkpartiets politiska och sociala uppgifter.

Referat vid svenska partidagen 1917.

Någon särskild framsynthet har icke behöfts för förutsägelsen, att vidtgående politiska och sociala omgestaltningar skulle blifva en följd af det ännu pågående världskriget. Förutsägelsen har, hvad vårt land beträffar, slagit in redan under krigets fortgång. Vi stå inför en utveckling, af hvilken vi nu blott kunna skönja konturerna. För sin slutliga gestaltning kräfver densamma helt visst år af famlande och strider, innan vi åter komma till ett jämviktsläge för att såsom vi hoppas, slutligen vinna den trygghet och lycka, som endast under korta perioder varit vårt folk beskärd.

Hvilka insatser kan den svenska nationaliteten i vårt land göra i detta politiska och sociala nydaningsarbete? Eller är densamma till sin numerär så ringa, till sitt tänkesätt så egoistisk, i fråga om sin ställning till den finska majoriteten så böjd för afsöndring, att dess inflytande på detta arbete i fosterlandet endast kan blifva af ringa, om någon, positiv betydelse? Frågans besvarande skulle förutsätta en djupare gående utredning än tiden i dag medgifver. Några synpunkter må dock framhållas till dess belysning.

Finlands svenska nationalitet innesluter inom sig äfven dess svensktalande bildade klass. Om denna klass har en uppmärksammas finsk författare nyligen sagt att densamma har att uppvisa ett så skarpslipadt andligt vapen som en högt skolad intelligens, ett osvikligt formsinne och en nedärfd känslighet för alla skiftningar i utvecklingen, allt frukter af en genom generationer gående kulturell uppfostran. Men denna klass skulle, genom att densamma icke längre vill känna sig såsom ett med den finsktalande befolkningen och i denna söka sin nationella rot ha beröfvat sig förmågan att med det intellektuella vapen som ligger i dess böjliga, elastiska ande, gagna det hela. Genom sin anslutning till den svenska kustbefolkningen skulle densamma på ett konstladt sätt begränsa sin verksamhetskrets och ställning till obotlig skada för fosterlandet.

Men är nu icke detta sätt att bedöma vår svenska bildade klass' uppgift och ställning allt för schematiskt och inskränkt? Fasthåller icke denna syn på saken vid det gamla åskådningssättet, att endast det arbete i grunden är till gagn för fosterlandet, som bottnar hos den finska nationaliteten och afser att befordra dess utveckling, att den kulturinsats den svenska befolkningen gör i landet redan på grund af dess fåtal är af så underordnad betydelse i jämförelse med det finska flertalets, att Finland utan afsaknad kan undvara denna?

Huru har man icke under de förgångna decenniernas topp, allt sedan språkfrågan begynte upptaga sinnena, hos oss tvistat om den svenska bildade klassens nationalitet, ställning och uppgift. Denna kunde icke vara någon annan,

hette det på fennomanskt håll, än att byta om modersmål och gå upp i finskheten. Parollen följdes i nog stor omfattning under den första finsk-nationella entusiasmens tider. Det var på detta sätt stommen till en finsk bildad klass skapades. Först senare ha de finska lärdomsskolorna gifvit det stoff, som varit af nöden för att dana en verkligt nationell finsk öfverklass, hos hvilken man märker „kulturarfvetts ungdom och ytlighet“ för att tala med samma finska författare. Men den del af den bildade klassen i landet, som höll på rätten till sitt svenska modersmål och sina gamla kulturtraditioner samt sålunda ville förblifva svensk, den skulle genom denna sin „isolering“, såsom författaren säger, förlorat sina rötter samtidigt som „den finskspråkiga kulturen därigenom förlorat sin blomma och frukt“.

Men har man väl rätt att här tala om isolering därför, att den svenska bildade klassen i vårt land till öfvervägande del velat behålla sitt modersmål? Har densamma därmed i grunden i förhållandet till den finsktalande majoriteten blifvit något annat än hvad den varit? Företräder icke denna bildade klass, fastän fortfarande svensk till språk och enligt sin egen uppfattning äfven till nationalitet, den fosterländska om också icke den finskspråkiga kulturens blomma och frukt?

Man fattar begreppet fosterländsk kultur allt för inskränkt genom att likställa detta med finskspråkig kultur. Men om man en gång medger, att i folkbegreppet såsom en högre enhet kunna inbegripas olika nationella element med olika språk, så kan det ju icke vara stötande för logiken att medgifva, att i ett folks kultur olika nationella

insatser kunna vara företrädda; att alltså vår fosterländska kultur bär prägeln af olika sådana nationella insatser samt att densamma just därigenom fått skiftningar som göra den rikare och i många afseenden originellare än om denna bure en enbart finsk färgläggning. Den svenska nationalitetens inlägg i den finländska kulturen har varit oskattbart, detta inlägg är för närvarande stort och ger ännu rikare löften för framtiden. Hvad har då den finländska kulturen förlorat på att den svenska bildade klassen fortfarande i vårt land är så talrik? Jo, säger man, genom att denna klass icke betraktar sig som finsk, är den icke längre „en bärare af det finska folkets kulturarbete“. Men härmed glömmen man att i vårt folks kulturarbete ingår allt det odlingsarbete i Finland, som utföres icke blott af den befolkning, som har finskan, utan äfven af den som har svenskan till modersmål. Räknar man härvid endast med det kulturarbete som göres af den finska nationaliteten, då stympar man i nationell förblindelse vårt folks kulturgärning och därmed har man fått orsak att med författaren sörja öfver att „utsikten till Europa för den finskspråkiga kulturen begynt fördunklas“, öfver „den inhemska kvafheten och andnöden“. Om den finskspråkiga kulturens förkämpar gjort denna iakttagelse redan nu, i huru hög grad skulle icke förhållandet i denna riktning försämrast, om allt kulturarbete i vårt land blefve rent finskt. Och dock är det mot detta mål man sträfvar.

Man fordrar att den svenska bildade klassen betraktar sig såsom finsk och fyller en finnes plikter, lefver det finska samhällets lif samt instinktivt känner dess behof och sträf-

vanden. Åt en människa, som är främmande för det finska folket och som är död för de finska sträfvandena, kan det finska samhället icke anförtro en enda organiskt viktig uppgift. Så resonerar författaren till skriften „Nationell själfpröfning“. Åter ser han för trångt på Finlands folk, i det han identifierar detsamma med landets finsktalande befolkning. Finnes det i själfva verket någon organiskt viktig samhällsuppgift, från de mest vägande politiska, sociala och ekonomiska till de betydelsefullaste rent kulturella, som icke den svenska bildade klassens främste varit med om att lösa, i många fall ensamt löst till samhällets bästa under det flydda seklet? Ja, man måste fråga, huruvida dessa uppgifter alls skulle kunnat lösas så lyckligt som det skett, om icke lösningen utgått just från denna samhällsklass. Att dess språk varit svenskan, att dess bildning varit svensk har icke hindrat densamma att lefva detta samhälles lif, att instinktivt känna dess behof och sträfvan. Denna känsla af enhet har hos vår bildade klass förefunnits därför, att historiens gång hos oss skapat ett enhetligt folkmedvetande, som icke brutits däraf, att samma klass i sitt nationalitetsmedvetande känt sig såsom ett med de svenska djupa folklagren i landet, känt sig jämte dem bilda dess svenska nationalitet till åtskillnad från den finska.

Otvifvelaktigt har författaren till nämnda arbete rätt, då han säger, att en del af den svenska bildade klassen endast på konstlad väg kan skapa sig en särskild samhörighetskänsla med den svenska bygdebefolkningen. Erfarenheten ger vid handen att många af bildade med svenskt modersmål i vårt land känna sig stå lika nära eller kanske

lika främmande för de djupare folklagren i landet, vare sig dessa äro svenska eller finska. Detta beror på vistelseort, lefnadskall och yrke samt till icke ringa grad därpå, att de såsom stadsbor aldrig trädt i närmare beröring med det egentliga folket. Men redan det förhållandet, att många af vår svenska bildade klass arbeta i den rent finska befolkningens midt och känna sig stå densamma nära, är ju ett intyg på att denna klass aldrig velat resa en konstlad klyfta mellan sig och den finsktalande delen af folket.

Klart är dock, att kärnan af den svenska bildade klassen, om densamma fortfarande vill bevara sitt modersmål och hålla fast vid våra gamla bildningstraditioner, måste se sin rot i de djupare svenska folklagren samt känna sig stå dessa närmare än de finska. Att detta svenska nationalitetsmedvetande i framtiden skall blifva allt mera fördjupadt, därför borga de starka känslor, med hvilka den svenska ungdomen omfattat svenskhetstanken. De nutida yngre svenska generationerna ha på ett långt intimare sätt än de äldre trädt i beröring med vår svenska allmogebefolkning under gemensamt upplysnings- och kulturarbete af olika slag. Därunder har i deras medvetande den tanken vunnit allt större klarhet, styrka och att den svenska befolkningens fortbestånd väsentligen sammanhänger med dess bofasthet i de gamla svenska bygderna; att det är denna befolknings icke blott rätt utan äfven plikt att bevara sitt bosättningsområde med alla till buds stående medel, från hvilket håll faran än kan hota; att landets svenska bildade klass i känslan af sin samhörighet med de svenska djupa folklagren i främsta rummet har att ägna dem sin omvårdnad och där-

med trygga den svenska nationalitetens fortbestånd genom tiderna.

Huru mycket man från finskt håll än har lust att orda om de svenskes isolering, klandra att dessa samla sina miljonfonder för att trygga svenska bildningsanstalter och svensk kultur, får detta icke ett ögonblick rubba vår föresats att vandra den väg vi för oss utstakat. Vägen är lagd på gammal, god svensk grund, att med egna krafter slå sig fram genom tidens motsatta strömningar, i medvetandet om att vara man för sig och icke nådehjon hos en annan.

Vi kunna tryggt bära klandret för isoleringen. Ty vi veta å andra sidan väl hvar vi i broderligt samarbete skola mötas med den finska nationaliteten. Där det gäller att stå vakt kring landets rätt att finna en plats bland nationernas antal, har Finlands svenska befolkning varit den första att räcka handen åt dess finska. I denna strid har den svenska nationaliteten varit vårt folks ryggrad, burit dess tyngsta börda, fastän den utsträckta handen till samarbete mera än en gång tillbakavisats. Det af landets svenskar gifna föredömet har smittat, och nu ha vi haft glädjen att se huru under årens lopp motståndsviljan mot ingreppen i vår rätt vuxit äfven där den hittills varit svagast. Med berättigad stolthet skall vår svenska befolkning kunna räkna det sig framför andra till förtjänst att dess af förluster och lidanden fyllda motstånd under de förgångna olaglighetsperioderna besparat Finlands folk de blodsoffer både föregående och nu pågående krig ovillkorligen af detta skulle kräft. Har väl den finska befolkningens företrädare rätt att för isolering klandra en minoritet, hvilken såsom

den svenska ställt sig i främsta ledet i den strid, som gällt det helas vara och välfärd?

Men äfven nu, sedan samarbete på det rent politiska området kunnat ernås mellan minoriteten och majoriteten af landets befolkning, har den svenska nationaliteten att genom orubblig fasthet vara ett föredöme på den väg vi ha att gå mot framtidens friare horisonter. För ett folk som vårt, hvilket genom sekler vandrat laglydnadens och lidandets väg och haft kraft och klokhet att vid sidan af det ryska enväldet förverkliga rättsstatens idé, finnes det intet annat mål än den fulla och hela politiska självbestämmningsrätten. Vi måste vilja målet, och är vår vilja fast, skall detta äfven vinnas.

Men vi få icke heller sluta ögonen för vägens svårigheter. Målet kunna vi icke nå med egna maktmedel. Det står att vinna antingen genom öfverenskommelse med det ryska folket eller genom att de europeiska makterna finna det förenligt med sina intressen att skapa en neutral stat mellan Ryssland och Sverge. För Ryssland har besittningen af Finland direkt betydelse endast hvad vidkommer försvaret af dess hufvudstad. Detta var äfven det närmaste målet med Alexander I:s eröfring af vårt land. Ett självständigt Finland med af stormakterna garanterad neutralitet skulle själfklart i ännu högre grad blifva ett skydd för den ryska hufvudstaden än ett autonomt Finland, som under ett krig när som helst kunde anfallas af en med Ryssland krigförande makt. Såsom självständigt och neutralt måste vårt land ha ett långt större intresse att försvara sig mot hvarje angripare än i sin nuvarande ställning till Ryssland, hvars

nationalistiska politik under de senaste tjugu åren ingifvit oss mera fruktan och misstro än tillgifvenhet och förtroende. Ville man i Ryssland i denna punkt se klart på sin egen fördel och lägga ett band på sin nationella stolthet, så skulle man själfmant erbjuda vårt folk den fulla självständighet som är betingad af dess historiska utveckling, dess förmåga af själfstyrelse och den allmänna världspolitiska ställningen. Ryssland skulle därpå i strategiskt afseende vinna en trygghet för sin hufvudstad, som det icke kan få, så länge det vid sin sida har ett folk, hvars misstro aldrig helt skall kunna utplånas, därför att detta folk icke någonsin skulle kunna vinna full trygghet mot att icke från den öfvermäktiga grannens sida lida intrång i sin rätt, eller småningom nationellt utplånas. Såsom fullt självständigt skulle Finland komma att till Ryssland intaga den mest vänskapliga ställning, tvungen därtill redan af politiska och ekonomiska skäl. Finland har behof af Ryssland i lika hög, kanske i ännu högre grad än Ryssland af Finland och detta medvetande skulle blifva ett af de starkaste banden, som efter Finlands afskiljande skulle förena de båda länderna. Härtill komme tacksamhetskänslan, om skilsmässan blefve en akt af det ryska folkets fria vilja.¹⁾

Min uppfattning af det mål Finland i fråga om sin framtida politiska ställning har att ställa för sig ville jag sammanfatta i följande sats:

att Finland i kulturell och politisk utveckling fortskridit så långt, att denna berättigar detsamma att uppställa kraf-

¹⁾ En del af referatet utelämnadt såsom hänförande sig till en förgången tid.

vet att såsom en själfständig stat intaga en plats bland de suveräna nationernas antal.

Jag öfvergår till det andra stora fältet, på hvilket de två nationaliteterna i vårt land i gemensamt samarbete ha att verka för fosterlandets utveckling och välgång. Detta fält är det inre lagstiftningsarbetet på rättens, ekonomiens, socialpolitikens och den andliga kulturens gebit i hela dess omfattning. I detta arbete har den svenska nationalitetens samhällsbevarande läggning särskildt framträdt och skall väl under tider som stunda äfven göra sig gällande. Den svenska öfverklassen har fått namn om sig att vara konservativ och skall nog delvis så förblifva. Häri ligger ju i och för sig intet klandervärdt. Men djupt vore det att beklaga, om den svenska befolkningen i vårt land och särskildt dess bildade klass i stort taget skulle sakna blick för hvad den nya tiden fordrar af folken. Detta vore att ställa sig på sidan om tidskraften, blifva efter och förlora allt inflytande på utvecklingsarbetet i landet. En sådan social trångsynthet skulle själfklart äfven hafva till följd en ohjälplig splittring inom den svenska nationaliteten. Åt hvilket håll de djupa leden inom denna redan dragas känna vi. All möjlighet att hålla de återstående af dem tillbaka vore förlorad, om de såge att de klasser som inom vår svenska befolkning representera bildningen och förmögenheten vore den speciella bäraren af det reaktionära åskådningssättet i landet.

Man fattar att det samhällselement, hvilket såsom det svenska under tidernas lopp företrädt det politiska inflytandet, kulturen och kapitalet, måste blifva det i egentlig

mening samhällsbevarande och därmed äfven få en konservativ läggning. Men det borde blifva denna samhällsklass', som fått så mycket och, hvad de svenska djupa leden vidkommer, i det stora hela dock gifvit så litet, stora gärning att nu ha förstått och därför frivilligt tillmötesgå de kraf, som kunna fyllas och som nu ställas på denna från den svenska kroppsarbetande befolkning, som är fäst vid fabriksarbetet i städerna och jordbruksarbetet på landet. Hela landets och i all synnerhet det svenska Finlands största sociala fråga är jordfrågan. Villkoret för socialdemokratiens bekämpande och den svenska bygdens bevarande såsom svensk är skapandet af största möjliga antal själfständiga svenska jordägare eller brukare med bestående och ärftlig besittningsrätt till jorden. Här fordras offer och stora sådana af de svenska jordägarna, ty torparfrågans lösning skall nu komma att gå i radikalare riktning än man tidigare tänkt sig. Ty äfven en del af jordvärdestegringen bör komma brukarna till godo.

Hvad beträffar industriarbetarnas ställning stå vidtgående, djupt ingripande reformer på dagordningen. Arbetsdagens förkortning, anordnandet af arbetarskydd i ordets vidsträckta bemärkelse, af ålderdoms- och invaliditetsförsäkring, af omfattande yrkesupplysning samt af större delaktighet i afkastningen af industrien och inflytande på dess ledning, se här kraf, som icke längre kunna skjutas åt sidan och hvilka äfven ledarna af den industriella produktionen i landet på ett framsynt sätt i vissa fall synas förståendefullt uppmärksammat. Äfven den kommunala rösträttsreformen står nu på dagordningen och måste lösas i den

riktning att hvarje skattebetalare erhåller en röst. Genomförandet af alla dessa kraf fordrar stora offer af dem, hos hvilka kapitalet i landet i stort sedt befinner sig. Vikten ligger lika mycket på huru dessa offer göras som att de blifva gjorda. Förstå de besittande att tillmötesgå krafven icke motvilligt och blott på grund af tvång, utan frivilligt i medvetandet att därmed bidra till en höjning, ekonomiskt och socialt, af vidsträckta folklager i fosterlandet och sålunda på det enda verksamma sätt som är möjligt fylla klyftan mellan samhällsklasserna, då skall helt visst äfven en lyckligare tid med fridfullare utveckling gry för fosterlandet, så hotfull klasskampen i detta nu än ter sig.

Det gäller att se stort på förhållandena och på tiden. Samhällena, skakade i sina grundvalar genom världskriget, stå inför en nydaningsprocess, sådan historien visar oss att mänskligheten måste genomgå efter vissa tidsintervaller. Med kamp, lidanden och förluster synas folken vara tvungna att köpa sig framstegen i utveckling, särskildt då denna går ut på att låta kulturens vinningar i välstånd och socialt inflytande komma de stora massorna till godo. Likt hafvets böljor höjer sig klass efter klass ur samhällsdjupet för att taga sin andel i utvecklingens frukter och tilltvinga sig dess ledning. Tider förgå och den härskande klassen sjunker tillbaka för att lämna rum för en ny våg ur detta djup, där den stora kämpande och lidande massa röres, som bildar samhällenas bottenlager. Hvad gäller kampen ytterst? Det är denna fråga man blott alltför ofta glömmet att ställa till sig och besvara. Målet är icke friheten, icke välståndet och njutningen, icke makten.

Slutmålet för folken liksom för mänskligheten kan icke vara något annat än lyckan, för hvars vinnande allt det andra endast måste ses såsom medel. Men lyckan kan endast nås genom utvecklingen af de osjälfviska broderskänslorna nationerna och individerna emellan, för hvilka känslors väckande individens förädling är den oundgängliga förutsättningen. I denna ha vi alltså att se utvecklingens slutmål.

Mätte nya, varma broderskänslor lefva upp inom vår svenska stam, för hvars bevarande och inflytande i fosterlandet det förtroendefulla samarbetet och sammanhålligheten äro den viktigaste förutsättningen. Splittringens ande kan lätt nog få makt med oss. Må vi då icke glömma att det endast är genom krafternas samling vi såsom de fåtaliga och därför svaga kunna göra oss gällande, i jämnbredd med den finsktalande majoriteten af vårt folk.

INNEHÅLL:

Framtidsuppgifter.

I	Inbördeskrigets orsaker	3
II	Vårt statsskick och vår politiska orientering	10
III	Sociala reformer	19
IV	Folkuppfostran. — Tryckfrihet. — Närmandet mellan klasserna	26
V	Vår svenska befolkning	34
	Svenska folkpartiets politiska och sociala uppgifter	43